Takuusäätiö

ASIANTUNTIJALAUSUNTO

Helsinki, 21.10.2022

LAKIVALIOKUNTA

Asia: **HE 216/2022 vp** Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulosottokaaren 4 luvun 48 §:n väliaikaisesta muuttamisesta
https://www.eduskunta.fi/pdf/HE+216/2022

LA 38/2022 vp Lakialoite laiksi ulosottokaaren 4 luvun 48 §:n muuttamisesta
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lakialoite/Documents/LA_38+2022.pdf

LA 88/2020 vp Lakialoite laiksi ulosottokaaren 4 luvun 48 §:n muuttamisesta
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lakialoite/Documents/LA_88+2020.pdf

Takuusäätiö kiittää kutsusta tulla kuultavaksi lakivaliokuntaan.

Ulosottokaaren 4 luvun 48 §:n väliaikaista muuttamista koskeva hallituksen esityksen perusteet ovat ymmärrettävät ja kannatettavat tässä maailmantilanteessa, minkä seurauksena kohonneet elinkustannukset ja korkotaso kohdistuvat joltain osin kaikkiin suomalaisiin.

Suojaosuuden määräaikainen korotus lisää osan ulosottovelallisten ostovoimaa tai mahdollistaa selviytymään kohonneista kustannuksista. Suojaosuuden korotus on huomattava. Esimerkiksi yksinasuvalla suojaosuus nousee nykyisestä 696 eurosta takuueläkkeen 2023 määrään, joka on Kelan 17.10.2022 julkistaman tiedon mukaan 922,42 euroa. Suojaosuuden korottaminen auttaa ulosmittauksesta johtuvaan tulovajeeseen nopeasti, mutta kääntöpuolena on, että se samalla pitkittää velan maksamista, mikä kasvattaa velasta aiheutuvia kustannuksia.

Toinen negatiivinen seuraus saattaa olla, että korkeampi suojaosuus muuttaa luottokelpoisuuden alarajaa, vaikka kyse on määräaikaisesta muutoksesta. Pienituloiset, joilla ei ole säästöjä, joutuvat välillä käyttämään laskulle tai osamaksulle ostamista. He käyttävät myös muita luottotuotteita. Suojaosuuden korottamisen vaikutukset ulottavat vaikutuksensa oletettavasti myös niihin kuluttajiin, joilla ei ole ulosmittausta tai varsinaisia maksu- ja velkaongelmia. Myös heidän mahdollisuutensa käyttää erilaisia luottomuotoja voivat heikentyä.

Hallituksen esitysessä olevan esimerkkitaulukon mukaan, määräaikaisesta suojaosuuden nostosta hyötyvät pienituloisimmat velalliset, joihin helpotuksia on tarpeen kohdistaakin. Ulosmittauksen osuus pienenee myös niillä, joiden nettotulo on 3000–6000 euroa. Sen sijaan niin sanotusti keskituloisille eli 2000–3000 netto ansaitseville, muutos ei taulukon mukaan tuo helpotusta. Takuusäätiön takausta hakevilla keskiansio on noin 2000 euroa ja mediaani 2400 euroa. Ottaen huomioon, että tällä hetkellä kaikki elämisen ja asumisen kustannukset ovat nousussa, olisi tarpeen varmistaa, että huojennus kohdistuisi kaikkiin ulosottovelallisiin yhdenmukaisesti.

Lakialoitteet suojaosuuden korottamiseksi

Suojaosuuden korottaminen LA 88/2020 tai erityisesti LA 38/2022 esitetylle tasolle tarkoittaisi olennaista ja pysyvää korotusta. Samanaikaisesti ollaan lisäämässä ulosmittauksesta myönnettävien vapaakuukausien lukumäärää, mikä jo osaltaan pienentää perintätulosta.Takuusäätiön näkemyksen mukaan suojaosuuden pysyvä korotus yhdistettynä vapaakuukausien määrän lisäämiseen aiheuttaa epätoivottavia vaikutuksia, jotka vaikeuttavat velallisten arkea ja luottokelpoisuutta.

Suojaosuuden korottaminen lisää myös huomattavasti ulosmittauksen ulkopuolelle jäävien velallisten määrää. Ulosottolaitos on lausumassaan ulosottokaaren 4 luvun 48 §:n väliaikaista muuttamista koskevaan esitykseen tuonut esille, että jopa 23 % toistuvaisulosmittauksen piirissä olevista velallisista putoaisi pois ulosmittauksen piiristä. Tämä puolestaan tarkoittaisi varattomuusestemerkintöjen määrän kasvamista. Maksuhäiriömerkinnät taas vaikeuttavat velallisen arkea, esimerkiksi puhelinliittymän hankintaa ja vuokra-asunnon saamista.

Jos pakkoperintä ei ole tarvittaessa mahdollista, luotonmyöntäjän riskit kasvavat liian suuriksi ja lainanmyöntökriteereitä on kiristettävä. Käytännössä tämä kohdistuisi erityisesti pienituloisiin. Ns. normaalit kulutus- ja luottoyhteiskunnan palvelut eivät enää olisi heidän ulottuvillaan. Takuusäätiön neuvonnassa ja palveluissa tavoitettavista asiakkaista moni on turvautunut laskulla tai osamaksulla ostamiseen, koska kulutukseen ei ole käytettävissä säästöjä. Kuitenkaan kaikilla näitä maksutapoja käyttävillä ei ole velkaongelmaa, vaan he selviytyvät maksuista sopimuksen mukaisesti. Jos suojaosuutta korotetaan huomattavasti, se voi johtaa siihen, että entistä harvempi voisi tarvittaessa käyttää luotollista maksutapaa. Suojaosuuden nosto vaikuttanee myös kulutusluottojen saatavuuteen ja hinnoitteluun. Luotonsaantimahdollisuuksien väheneminen kohdistuu nimenomaisesti pienituloisimpiin eli niihin, joiden asemaa pyritään muutoksilla parantamaan.

Suojaosuuden pysyvä nostaminen 30 tai jopa 40 euroon/päivä yhdessä vapaakuukausien kanssa pidentäisi huomattavasti velkojen maksusta selviytymiseen kuluvaa aikaa. Takuusäätiö pitää parempana vaihtoehtona tehostaa yksityishenkiön velkajärjestelyn käyttöä ja riittävien resurssien varmistamista muille tahoile, jotka tarjoavat velallisille kohtuullisia ratkaisuja. Tavoitteena pitäisi olla, että velalliselle löytyy pitkäkestoisen ulosoton sijaan muu ratkaisu velkaongelmaansa, mikä sekä helpottaa toimeentuloa että nopeuttaa veloista eroon pääsyä.

Lisätietoja: lakimies Minna Backman, minna.backman@takuusaatio.fi, puhelin 040 526 3895

Takuusäätiö sr.

Juha Pantzar
toimitusjohtaja

Minna Backman
lakimies